

τυπο της σχέσης της Παρθένου με τον Ιησού η άλλη. Η Νταϊβίς επιμένει επίσης στον στοχασμό γύρω από ό,τι ενώνει και ό,τι χωρίζει τις ιστορίες που αφηγούνται οι κυρίες και στα γεγονότα της ζωής τους, χωρίς απλουστευτικές αναγωγές των μεν στα δε. Οι αφηγήσεις των κυριών έχουν πολιτικό νόημα και «πραγματικές επιπτώσεις», κινούνται στο όριο του δημόσιου και του ιδιωτικού, ανατρέποντας ίσως τις προκαθορισμένες αντιλήψεις μας για το τι σήμαινε αυτό σε άλλες εποχές. Θεωρώ ότι το βιβλίο αυτό αποτελεί έμμεσο στοχασμό ή και αναθεώρηση της αναζήτησης του Lucien Febvre σχετικά με το «τι ήταν πολιτισμικά εφικτό» στο ιστορικό παρελθόν και χάρη στη συγκριτική του διάσταση συνιστά μια βαθύτερη κατανόηση του ρόλου της θρησκείας.

Στρατηγικά, η Νταϊβίς αντιστρέφει το ερώτημα της εποχής των ηρωίδων της και δείχνει περισσότερο τι είναι αυτό που συνδέει τις τρεις γυναίκες παρά τι είναι αυτό που τις χωρίζει. Πάνω απ'όλα τις ενώνει η ματιά της. Είναι βέβαια η ματιά της σύγχρονης πολιτισμικής ιστορίας, αλλά είναι ίσως και μια πολιτική ματιά στη σύγχρονη πολυπολιτισμική Αμερική.

Ρωτήσαμε πριν από δύο χρόνια τη Νταϊβίς αν θα έβλεπε μια κινηματογραφική ταινία βασισμένη ακριβώς στις «Γυναίκες στα Όρια». Χαμογέλασε, μας είπε ότι το έχει σκεφτεί πολύ σοβαρά, και μας μίλησε για το πολύχρονο ενδιαφέρον της για τον κινηματογράφο ως μέσο για να κάνει κανείς ιστορία. Δεν ένιωσα έκπληξη λοιπόν όταν πριν από τρεις εβδομάδες έπεσα πάνω σε ένα βιβλίο που εξέδωσε φέτος με τον τίτλο: *Δούλοι επί της οθόνης: Φίλμ και Ιστορική θεώρηση*⁶. Στο σύντομο αυτό βιβλίο διερευνά τις δυνατότητες μιας κινηματογραφικής ταινίας –που αποτελεί καρπό συλλογικής προσπάθειας– να αφηγηθεί το ιστορικό παρελθόν με τρόπο αντίστοιχο με εκείνον του ιστορικού – που δουλεύει μοναχικά. Αναλύει πέντε έργα που πραγματεύονται τη δουλεία και συζητά τις μεταποπίσεις στη θεώρηση των κινηματογραφιστών, παράλληλα με τις μεταποπίσεις στις θεωρητικές επιλογές των ιστορικών. Αναζητά τα κινηματογραφικά αντίστοιχα μιας αφηγηματικής ιστορίας που νομιμοποιείται με εισαγωγές, βιβλιογραφία και υποσημειώσεις αλλά και με λέξεις όπως «ίσως» ή «δεν είμαστε βέβαιοι ότι».

Οι ταινίες, υποστηρίζει η Νταϊβίς, μπορούν να πειραματισθούν γύρω από το πώς βιώνονταν το παρελθόν, πώς ζούσαν τοπικά και με λεπτομέρεια τα μεγάλα γεγονότα. Μπορούμε τέλος, λέει η Νταϊβίς, να δούμε τις ιστορικές ταινίες θέτοντας ερωτήματα αντίστοιχα με εκείνα τα οποία θέτουμε στα ιστορικά βιβλία.

Έτσι διαγράφονται από βιβλίο σε βιβλίο θεματικές και μεθοδολογικές μεταποπίσεις στον τρόπο της Νταϊβίς να κάνει ιστορία. Θα μπορούσε κανείς αντίστροφα να σταθεί στο σταθερό νήμα που διατρέχει το έργο της: Για την πρωτοποριακή κάθε φορά έκφραση των ιστοριογραφικών ρευμάτων του αιώνα μας, για την έκφραση μιας ουμανιστικής παιδείας που συμπορεύεται με την πολιτική δράση, για το ταλέντο της να αφηγείται ιστορίες που μας ενδιαφέρουν ως επαγγελματίες ιστορικούς αλλά και μας αφορούν γενικότερα. Στα 72 της χρόνια η Νταϊβίς εκδίδει ένα καινούριο βιβλίο για το «δώρο και την αμοιβαιότητα»⁷

στη Γαλλία τον 16ο αιώνα. Παραμένει μαχόμενη ιστορικός και στρατευμένη διανοούμενη που σε ένα αυτοβιογραφικό της κείμενο δηλώνει: «η μελέτη του παρελθόντος προσφέρει ανταμοιβές για την ηθική ευαισθησία και εργασία για την κριτική κατανόηση... όσο στατικό και απελπιστικό κι αν φαίνεται το παρόν, το παρελθόν μας υπενθυμίζει ότι μπορούν να επέλθουν αλλαγές. Το παρελθόν είναι αστείρευτη πηγή ενδιαφέροντος και μπορεί να είναι ακόμη και πηγή ελπίδας»⁸.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Society and Culture in Early Modern France* 1975.
2. *The Return of Martin Guerre*, Harvard U.P., Cambridge Mass 1982.
3. *Fiction in the Archives. Pardon Tales and their Tellers in 16th century France*, Stanford U.P., 1987.
4. *Life of Learning*, American Council of Learned Society 1997.
5. *Women on the Margins: Three Seventeenth Century Lives*, Harvard, Cambridge Mass 1995.
6. *Slaves on the Screen. Film and Historical Vision*, Cambridge Mass. 2000.
7. *The Gift*, Oxford Blackwell 2000.
8. *Life of Learning...*, ό.π.

* Το κείμενο αυτό διαβάστηκε στην εκδήλωση με αφορμή την ελληνική έκδοση της *Επιστροφής του Μαρτίνου Γκερ* (μτφρ., Π. Ματάλας, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2000) στις 24 Οκτωβρίου 2000, στη Στοά του Βιβλίου στην Αθήνα.

ΙΣΟΠΟΛΙΤΕΙΑ: Επιθεώρηση

φιλοσοφίας δικαίου, πολιτικής

φιλοσοφίας και ηθικής

Αφιέρωμα στον Amartya Sen, τόμος III,

τεύχος 2, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας,

Οκτώβριος 1999

Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος

Ο AMARTYA SEN ανήκει στους ομιλητές που –άθελά τους– τιμωρούν τους ακροατές, οι οποίοι τυχόν αφαιρούνται στη διάρκεια της διάλεξής τους με την κύρωση ενός προσωρινού πνευματικού αποκλεισμού. Ο ακροατής δεν μπορεί να παρακολουθήσει έναν τόσο ταχύ και συνεκτικό νου επιλεκτικά, αφαιρούμενος έστω για λίγο. Αν και αυτό συμβαίνει και με άλλους στοχαστές, στην περίπτωση του Sen η στιγμή αιφνημάδα σημαίνει σχεδόν ολική απώλεια της απόλαυσης της διάλεξης ή ακόμα και του διαβάσματος. Για όποιον διαβάσει ως το τέλος ένα άρθρο ή παρακολουθήσει ως το τέλος μια διάλεξη του ινδού οικονομολόγου και φιλόσοφου (καθηγητή παλιότερα στο Καίμπριτζ και σήμερα στο Χάρβαρντ, επισκέπτη καθηγητή σε πολλά αγγλοσαξωνικά και ινδικά πανεπιστήμια και κατόχου του Νόμπελ Οικονομικών), η ανταμοιβή είναι εξίσου μεγάλη: συνίσταται στη γοητευτική αίσθηση του διαλό-

γου με διανοητές που πρώτοι έθεσαν καιρικά κοινωνικά και ηθικά προβλήματα, όπως του διαλόγου με τους Malthus, Condorcet, Mill και Rawls, στο άρθρο «Γονιμότητα και καταναγκασμός» του Sen. Με το άρθρο αυτό, σε δόκιμη μετάφραση του Νίκου Στυλιανίδη και επιμέλεια του Ανδρέα Τάκη, αρχίζει το αφιέρωμα του περιοδικού *Ισοπολιτεία* στον Sen (υπεύθυνος έκδοσης: Βασίλης Βουτσάκης, υπεύθυνος αφιερώματος: Κώστας Σταμάτης).

Πολλά χρόνια γνωστός στο εξωτερικό για τις μελέτες του στην οικονομική της ευημερίας και την οικονομική της ανάπτυξης, ο Sen άρχισε να συζητείται και να μεταφράζεται σχετικά πρόσφατα στη χώρα μας (π.χ. A. Sen, *Για την ηθική και την οικονομία*, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 2000). Ο πλούτος των θεμάτων και η λεπτότητα της σκέψης του Sen επιτρέπουν στους ερμηνευτές του να βρίσκουν υλικά για το δικό τους «πρόγραμμα έρευνας». Στο εν λόγω αφιέρωμα ο Φαίδων Κοζύρης («Η ηθική της οικονομίας») βλέπει τον Sen ως ένα φιλελεύθερο στοχαστή που αντιτίθεται στη «συρρίκνωση της αγοράς και την κρατική πολυπραγμοσύνη» (σελ. 249). Ο Ανδρέας Α. Παπανδρέου, παρουσιάζοντας την «οικονομική των λιμών», υποστηρίζει ότι ο Sen είναι υπέρ της δημόσιας κοινωνικής και πολιτικής δράσης, υπέρ του «προγραμματισμού, όπου το κράτος θα αξιοποιεί και την ομαλή λειτουργία της αγοράς» (σελ. 315). Ο Κώστας Σταμάτης, χωρίς να θεωρεί τον Sen μαρξιστή, τον προσεγγίζει από τη σκοπιά της μαρξικής κριτικής της πολιτικής οικονομίας και πιστεύει ότι ο ινδός στοχαστής δεν θα διαφωνούσε καθόλου με διάφορους, παράλληλους στόχους ισότητας, στους οποίους περιλαμβάνεται και –η κυρίως σοσιαλιστική– ισότητα αποτελεσμάτων (σελ. 350).

Παρότι όλες οι παραπάνω ερμηνείες είναι λίγο-πολύ νομιμοποιημένες και ενώ είναι προφανές ότι ο Sen είναι πολέμιος του αχαλίνωτου καπιταλισμού, υπάρχουν στοιχεία που πιστοποιούν ότι δεν εντάσσεται αποκλειστικά σε ένα μόνον ρεύμα σκέψης. Όντας πρωτότυπος διανοητής, μάλλον προσφέρει δικές του, ιδιαίτερες απαντήσεις σε ανοικτά ερωτήματα, όπως ποιο είναι το ηθικό θεμέλιο της κοινωνικο-οικονομικής πράξης και ποιο το επιθυμητό κριτήριο της ισότητας. Στο αφιέρωμα της *Ισοπολιτείας*, άλλες ερμηνείες κατ'εξοχήν αναδεικνύουν αυτή την ιδιαιτερότητα της σκέψης του. Ο Φιλήμων Παιονίδης αξιολογεί την πρόταση του Sen να αντιληφθούμε την ισότητα μεταξύ των ατόμων όχι τόσο ως ισότητα ευκαιριών ή αποτελεσμάτων όσο ως ισότητα ικανοτήτων για την επίτευξη ευζωίας (σελ. 259 κ.ε.). Ο Διονύσης Γράβαρης, αποκρούοντας τη δημοσιογραφική πρόσληψη του Sen ως «οικονομολόγου των φτωχών», εξηγεί πως αυτός εισάγει το ηθικό επιχείρημα στην οικονομική επιστήμη (ιδίως σελ. 280 και 284) και μαζί με αυτό τη δυνατότητα να αξιολογείται η οικονομική δράση όχι ως προς το αν μεγιστοποιεί το ατομικό όφελος, αλλά με βάση μια νέα ηθικότητα καθολικής ισχύος, τη δέσμευση σε έναν σκοπό («commitment»). Η τελευταία έχει οριστεί από τον ίδιο τον Sen «με όρους ενός προσώπου που επιλέγει μια πράξη [για την] οποία πιστεύει ότι θα αποδώσει ένα χαμηλότερο επίπεδο προσωπικής

ευημερίας σε σύγκριση με μια εναλλακτική πράξη που [για την] οποία πιστεύει ότι θα αποδώσει ένα χαμηλότερο επίπεδο προσωπικής ευημερίας σε σύγκριση με μια εναλλακτική πράξη που [του] είναι εξίσου διαθέσιμη» (σελ. 292). Το παράθεμα είναι ενδεικτικό του καθαρού και μεστόυ χαρακτήρα της σκέψης του Sen και προσφέρει πρόγευση της πνευματικής ανταμοιβής για την οποία έγινε λόγος παραπάνω. Η ανταμοιβή παρέχεται σε ειδικούς και μη, που, με αφορμή τον Sen, θα ήθελαν να δουν φρέσκες απαντήσεις σε παλιά ερωτήματα, όπως ποια είναι τα κριτήρια της ισότητας, ή να αντιμετωπίσουν σύγχρονα ζητήματα, όπως ποια είναι τα αίτια του των λιμών στον Τρίτο Κόσμο. Τέτοιου είδους ερωτήματα της επικαιρότητας με νομικές, ηθικές και φιλοσοφικές διαστάσεις έχουν απασχολήσει ξανά τους συντάκτες του περιοδικού *Ισοπολιτεία*. Με το αφιέρωμα στον ινδό νομπελίστα, το καλό περιοδικό επιτυγχάνει για άλλη μια φορά να συνδυάσει το επίκαιρο με το διαρκές και το ζέον με το νηφάλιο.

Ανδρέας Θεοφάνους, *Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΝΕΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2000, 320 σελ.

Σωτήρης Ντάλης

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ η ευρωπαϊκή διάσταση του Κυπριακού προβλήματος επανέρχεται συνεχώς στις συζητήσεις γύρω από το Κυπριακό.

Πολλοί αναλυτές έχουν εύστοχα χαρακτηρίσει την Ευρωπαϊκή προοπτική της Κύπρου και την μελλοντική ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως τη μόνη εναλλακτική εθνική στρατηγική για τον Κυπριακό Ελληνισμό. Πράγματι η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ και η δημιουργία μιας διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας, με ενιαία κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα, θα ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των δύο Κοινοτήτων.

Το κλειδί σ' αυτή την περίπτωση είναι ότι η προοπτική ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ θα λειτουργήσει ως κίνητρο για ουσιαστική συνεργασία των δύο Κοινοτήτων και θα εξουδετερώσει τα σχέδια της τουρκικής πλειοψηφίας για διχοτόμηση της Κύπρου. Αθήνα και Λευκωσία υποστηρίζουν πολύ σωστά ότι η ενταξιακή διαδικασία και τελικά η ίδια η ένταξη στην ΕΕ θα ανοίξει το δρόμο για βιώσιμη λύση του Κυπριακού προβλήματος με βάση τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου του 1977 και 1979, τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κοινοτικό κεκτημένο. Η λογική αυτής της θέσης βασίζεται στην πεποίθηση ότι η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ θα ματαιώσει τους μαξimalιστικούς στόχους της Τουρκίας για στρατηγικό έλεγχο της Κύπρου. Αν λάβει κανείς υπόψη ότι η Τουρκία επιθυμεί την ανάπτυξη των σχέσεων της με την ΕΕ στο μέγιστο δυνατό βαθμό, θα πρέπει η Άγκυρα να δείξει μεγαλύτερη προθυμία ευελιξίας και συνεργασίας για μόνιμη διευθέ-

τηση του Κυπριακού προβλήματος. Εξάλλου, όπως τόνισε κι ο αρμόδιος Επίτροπος για θέματα διεύρυνσης Γκύντερ Φερχόγιγκεν, μιλώντας στην 45η Συνάντηση της Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής ΕΕ-Τουρκίας στις 6 Ιουλίου 2000, «η πολιτική λύση του Κυπριακού δεν αποτελεί προϋπόθεση για ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ. Η δε Τουρκία είναι αδιανόητο να ενταχθεί στην ΕΕ εάν διατηρήσει το Status quo στην Κύπρο».

Ο Α. Θεοφάνους, σε μια μελέτη που κυκλοφόρησε πρόσφατα, υποστηρίζει ότι η επικείμενη ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μία από τις πιο περιττές περιπτώσεις αποδοχής νέου μέλους που αντιμετώπισε ποτέ η Ένωση: Αυτό οφείλεται όχι σε οικονομικούς ή κοινωνικούς παράγοντες αλλά στο γεγονός ότι η διαδικασία ένταξης έχει εκ των πραγμάτων συνδεθεί με το Κυπριακό πρόβλημα και τις πολλαπλές διαστάσεις του, καθώς και με την αίτηση της Τουρκίας για ένταξη στην ΕΕ. Επιπρόσθετα, το Κυπριακό πρόβλημα είναι συνυφασμένο με θέματα ασφαλείας στη Μεσόγειο και την Ευρώπη.

Σήμερα η ενταξιακή πορεία της Κύπρου κινείται σ' ένα περιβάλλον που τελεί υπό διαμόρφωση. Κι όπως το επισημαίνει εύστοχα κι ο Ανδρέας Θεοφάνους, η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να αντιμετωπίσει δύο ιστορικές προκλήσεις: α) την εμβάθυνση και την αναθεώρηση των ενωσιακών θεσμών και β) τη μελλοντική διεύρυνση της Ένωσης. Θα πρέπει λοιπόν να γίνει αντιληπτό ότι η συνεχής εξέλιξη των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναπόφευκτα επηρεάζει και τους βασικούς παράγοντες μιας λύσης του Κυπριακού προβλήματος. Για παράδειγμα, λαμβάνοντας υπό όψιν την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) καθώς και το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα, καθίσταται προφανές ότι υπεισέρχονται παράγοντες ζωτικής σημασίας, που δεν μπορούν να αγνοηθούν στην οικοδόμηση της κοινότητας και δομών σε μια ομοσπονδιακή Κύπρο, σημειώνει ο Α. Θεοφάνους (σελ. 23).

Για το συγγραφέα αυτής της μελέτης οι σχέσεις Κύπρου και Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι μονής κατεύθυνσης αλλά αμφίδρομες. Συνεπώς, η αντίληψη ότι μόνο η Κύπρος επηρεάζεται από τις αποφάσεις που θα λάβει ή δεν θα λάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση (σε σχέση με την Κύπρο) είναι εσφαλμένη. Το Κυπριακό είναι ήδη ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα και αυτό έχει ήδη επισημοποιηθεί από τη σχετική για την Κύπρο απόφαση της Διάσκεψης Κορυφής του Ελσίνκι τον Δεκέμβριο του 1999.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας του Α. Θεοφάνους, ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει μια τεκμηριωμένη ιστορική αναδρομή του Κυπριακού προβλήματος και των σχέσεων Κύπρου και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο ίδιο κεφάλαιο υπάρχουν χρήσιμα στοιχεία για τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Τουρκία και το πώς επηρεάζουν αυτές το Κυπριακό ζήτημα. Τέλος, επιχειρείται μια κριτική παρουσίαση της κυπριακής οικονομίας μετά το 1974 με επίκεντρο αυτό που αποκαλέστηκε «οικονομικό θαύμα».

Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζονται οι βασικές διαστάσεις του Κυπριακού προβλήματος καθώς και οι διάφορες προσεγγίσεις για την επίλυσή του.

Πρόκειται για ένα θέμα ουσιαστικής σημασίας για

την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων αναφορικά με τις επιπτώσεις πιθανών λύσεων. Επιπρόσθετα, επιχειρείται μια πολύ ενδιαφέρουσα κριτική ανάλυση των βασικών και αναγκαίων προϋποθέσεων για μια βιώσιμη ομοσπονδιακή λύση του προβλήματος. Εδώ ο Α. Θεοφάνους θεωρεί το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Κεκτημένο (acquis communautaire) ως απαραίτητο στοιχείο της λύσης.

Όπως σημειώνει και στο τρίτο κεφάλαιο, πολλές φορές κυβερνητικοί αξιωματούχοι στην Κύπρο ισχυρίστηκαν και ισχυρίζονται ότι η Κύπρος βρίσκεται πολύ κοντά στην πλήρη εναρμόιση με το κοινοτικό κεκτημένο. Αυτό υποβαθμίζει σε μεγάλο βαθμό τα προβλήματα και τον όγκο της εργασίας που πρέπει να γίνει και αναπαράγει το αίσθημα της επανάπαυσης που υφίσταται, τονίζει εύστοχα ο συγγραφέας. Ο βαθμός ετοιμότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εξετάζεται στο τρίτο κεφάλαιο της μελέτης.

Εδώ ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει μια διεξοδική προσέγγιση του κοινοτικού κεκτημένου, των διαπραγματεύσεων για την ένταξη και της συμμετοχής ή απουσίας των Τουρκοκυπρίων στις διαπραγματεύσεις με την ΕΕ.

Στη συνέχεια, στο τέταρτο κεφάλαιο της μελέτης του, ο Α. Θεοφάνους, προχωρά σε μια ανάλυση διαφόρων ζωτικών θεμάτων που απασχολούν την Ευρωπαϊκή Ένωση και πώς αυτά επηρεάζουν τις ουσιαστικές διαστάσεις του Κυπριακού προβλήματος.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο ο Α. Θεοφάνους, προχωρά σε σκέψεις και προβληματισμούς που αφορούν μια ολοκληρωμένη στρατηγική επιβίωσης για την Κυπριακή Δημοκρατία.

Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η Κυπριακή Δημοκρατία θα πρέπει να διαμορφώσει στόχους αναφορικά με το ρόλο της στο περιφερειακό και διεθνές περιβάλλον και παράλληλα να καθορίσει τους ελάχιστους και τους μέγιστους στόχους αναφορικά με τη μορφή της λύσης του Κυπριακού προβλήματος. Κι εδώ έχει ιδιαίτερη σημασία αυτό που υπογραμμίζει εύστοχα ο συγγραφέας, ότι παρ'όλο που το Κυπριακό είναι πρωτίστως πολιτικό πρόβλημα, ο οικονομικός παράγοντας είναι κορυφαίος σημασίας τόσο στην πορεία αναζήτησης μιας λύσης όσο και σαν στοιχείο της ίδιας της λύσης. Εάν η Κύπρος δεν καταστεί μια χώρα με ανταγωνιστική οικονομία, μοιραίως θα υποκύψει και πολιτικά, τονίζει ο Α. Θεοφάνους. Η τεκμηριωμένη μελέτη του Α. Θεοφάνους καταφέρνει να διερευνήσει πώς η Κύπρος μπορεί να οικοδομήσει ένα καλύτερο μέλλον στον 21ο αιώνα. Οι σκέψεις και οι προβληματισμοί που διατυπώνονται στη μελέτη, έρχονται να εμπλουτίσουν το διάλογο που αναπτύσσεται τελευταία γύρω από το Κυπριακό και να υπογραμμίσουν ότι η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ θα συμβάλει στην ενδυνάμωση του αισθήματος ασφαλείας και των δύο Κοινοτήτων στην Κύπρο.